

TOELICHTING VERGUNNINGAANVRAAG

Omgevingsvergunning

Natuurontwikkeling Vaalsbroekermolenbeek

Titel: Toelichting vergunningsaanvraag: Omgevingsvergunning
Natuurontwikkeling Vaalsbroekermolenbeek

Status: DEFINITIEF

In opdracht van:
ARK Rewilding Nederland
Winselingseweg 95
6541 AH Nijmegen

Contactpersoon:
Mevr.

Opgesteld door:
OmniVerde BV
Kortestraat 20
6101 HC Echt

Samenstelling:

Gecontroleerd door:

Datum:
29 augustus 2024

Plaats:
Echt

Kenmerk:
2024-ARK01

Afbeelding omslag:
Vaalsbroekermolenbeek met zicht op een van de bronnen. Foto:

DISCLAIMER

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en OmniVerde BV noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd. OmniVerde BV is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van OmniVerde BV. De opdrachtgever vrijwaart OmniVerde BV voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. Informatie in dit rapport is (deels) afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

Inhoudsopgave

Toelichting	4
Algemeen.....	4
Doelstelling	6
Werkzaamheden	8
Onderzoeken	9
Archeologisch onderzoek	9
Ecologische QuickScan	9
Milieuonderzoek NEN-5725	10
Hydrologisch onderzoek.....	10
Betrekken van de omgeving en belanghebbenden.....	12
Bronnen	13
Bijlagen	14
Contactgegevens	14

Toelichting

Algemeen

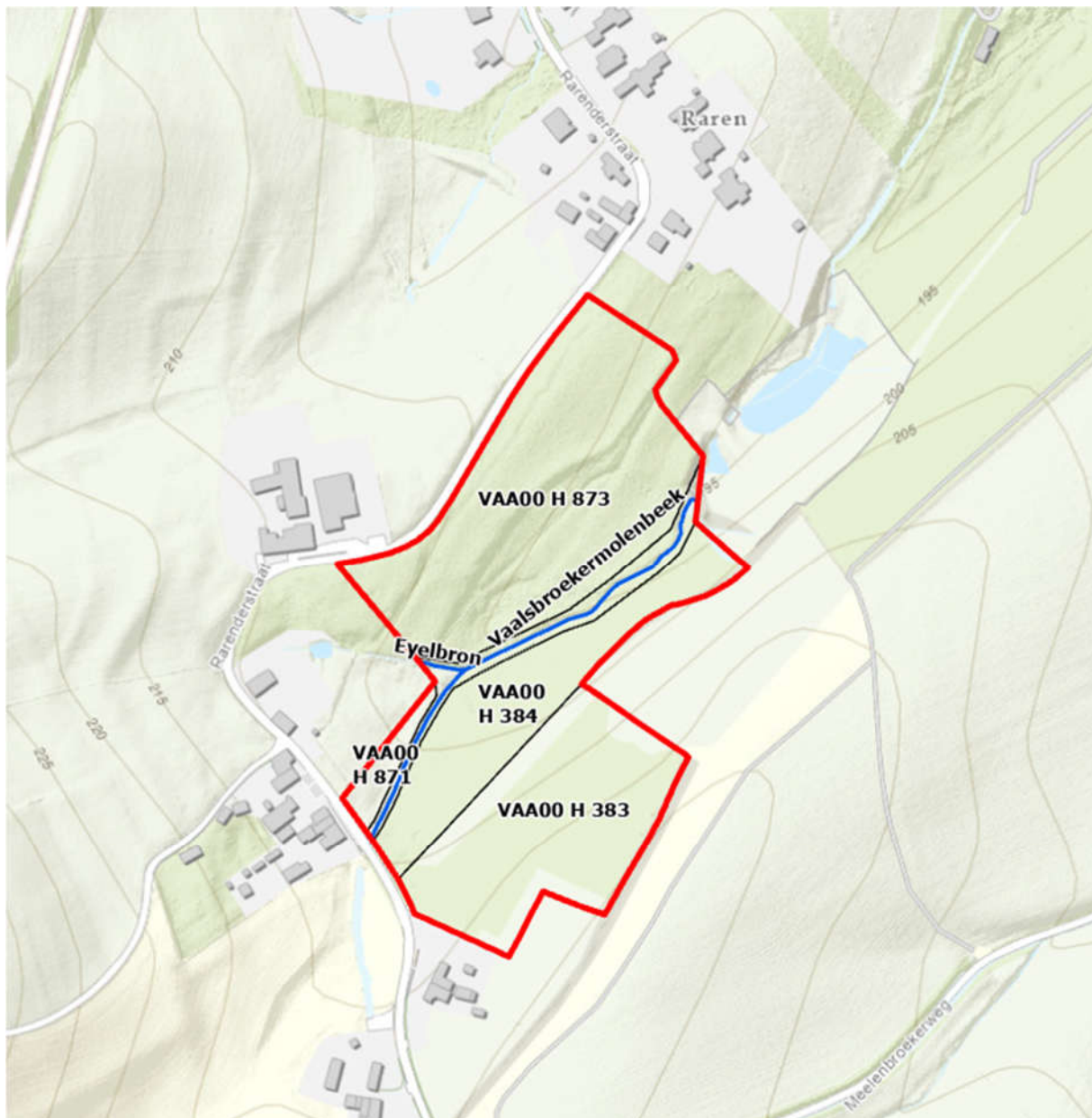
ARK Rewilding Nederland is al sinds 2012 in Wolfhaag en omgeving actief om landbouwgronden aan te kopen en te ontwikkelen naar klimaatrobuuste natuur. Zo zijn er al meer dan 75 ha in de omgeving omgevormd naar natuur, brongebieden hersteld en akkers omgezet naar permanent grasland. Daarnaast is het beheer geëxtensieerd, zodat zeldzamere soorten als hazelmuis en wilde kat zich weer thuis voelen in het kleinschalige landschap.

In 2017 werd perceel VAA00 H383 aan het geheel toegevoegd: een akker die nu beheerd wordt als extensief begraaasd grasland omringd met struweelhagen. In 2022 deed zich de kans voor om grenzend aan H383 nog drie percelen te kopen met een bronbeekje om zo het natuurgebied op de hellingen van Wolfhaag nog robuuster te maken. Inmiddels zijn de rasters rond de nieuwe eigendommen vervangen en is er rommel opgeruimd (o.a. oude boomkorven en raster) en is het gebied klaar om ingericht te worden. Doelstelling van ARK is klimaatrobuuste natuur te ontwikkelen. Daartoe worden enkele inrichtingsmaatregelen uitgevoerd om vervolgens de natuur zelf haar waterbergend vermogen te laten optimaliseren. In dit plan wordt toegelicht hoe we dit willen gaan doen met het geld van Natuurkracht.

Het plangebied (zie afbeelding 1) is gelegen aan de Rarenderstraat, in het buitengebied van Vaals, en betreft de voormalig huiskavel van huisnummer 56. Het plangebied grenst aan eigendommen van ARK, Waterschap Limburg, Kasteel Vaalsbroek en een particulier. Aan de overkant van de Rarenderstraat liggen eigendommen van Elisabeth Strouvenfonds (voormalig ARK). Het perceel is glooiend tot hellend gelegen en wordt doorsneden door de Vaalsbroekermolenbeek. Deze bronbeek wordt door enkele bronnetjes gevoed: één ligt op de huiskavel van nr 56, één ontspringt aan de andere kant van de Rarenderstraat en twee ontspringen aan de zuidzijde van de beek in de helling. Aan de westzijde direct langs de Rarenderstraat ligt een duiker die noord- en zuidzijde van het plangebied met elkaar verbindt. Ten noorden van de beek ligt een kleine kale graft. Aan de zuidzijde van de beek ligt een glooiende helling met op de perceelsgrens een graftstructuur met bosschage. Rond de Vaalsbroekermolenbeek (in eigendom van Waterschap Limburg) is het drassig.

Tabel 1. Kadastrale percelen die gezamenlijk het plangebied vormen.

Kadastrale aanduiding	Oppervlakte (ha)
VAA00 H 384	0.77.30
VAA00 H 871	0.09.95
VAA00 H 873	1.81.45
Totaal	2.68.70

Afbeelding 1. Overzicht van de ligging van het plangebied. Bron: Topo ondergrond Esri.

Doelstelling

ARK wil in het plangebied een klimaatrobuuste, duurzame ontwikkeling in gang zetten. Dit wordt gedaan doormiddel van inrichting, beheer en gebruik. Hierbij wordt ingezet op een zo extensief mogelijk gebruik om de volgende doelen te verwezenlijken:

- Verbetering van regenwater infiltratie in de bodem
- Vertraging van oppervlakkig afstromend regenwater
- Ecologische ontwikkeling
- Natuurbeheer middels extensieve jaarrond begrazing
- Vermindering stikstofbelasting van de bronbeek

Infiltratie

Door de inrichting en beheer wordt de bufferende werking van het plangebied ten aanzien van water- en temperatuur extremen, vergroot. De natuurlijke inrichting zorgt voor een betere infiltratie van water in de bodem door biologisch bodembeheer. De bodem is de beste vertrager; rijke bodemfauna bevordert de porositeit samen met voldoende aandeel diep wortelende planten (bomen, struiken, kruiden). Deze bomen en struiken geven meer schaduwwerking en meer verkoeling via verdamping.

Retentie

De inrichting en het beheer bevorderen het vasthouden van water in de bronmilieus/bronvegetaties, in bosschages, op het reliëf (grachten) en in laagtes langs de bronbeek. De bronwaterafvoer wordt vertraagd via het brede ondiepe bronbeekje of beter nog: doorstroommoerasje. De oppervlakkige regenwaterafvoer wordt vertraagd door verruwing van de vegetatie en meer microreliëf in het bodemoppervlak. Door het regenwater dat via de weg het plangebied inloopt apart op te vangen en af te leiden van de bronbeek kan dit in een aparte laagte infiltreren en vermindert zo de piekafvoer van de Vaalsbroekermolenbeek en de overlast bij Kasteel Vaalsbroek.

Ecologische ontwikkeling

Het is de bedoeling om de landbouwgrond om te vormen naar natuur. Door het gebied als onderdeel van een systeem te beschouwen, kunnen de ecologische potenties maximaal worden ontwikkeld. Het systeem bestaat uit het bovenstroomse deel van het Geuldal, en specifiek het komvormige omringende landschap met hierin het Vijlenerbos op het plateau en plateaurand, de hellinggraslanden met de vele bronnen en bronbeekjes en de kleine landschapselementen die het geheel als het ware aan elkaar weven. Door binnen dat systeem en binnen het gebied (voedsel)relaties tussen soorten maximaal de ruimte te geven, alsmede de spontane dynamiek van de levende en niet-levende natuur en hun wisselwerkingen, ontstaat een grote diversiteit aan (micro)habitats en aan soorten. Met de aankoop, de inrichting (en het beheer) worden de noodzakelijke randvoorwaarden geschapen.

Flora en fauna

De nieuw te ontwikkelen en herstellen bosschages, bronmilieus, moerasvegetaties en het extensief beheerde kruidige grasland zijn een verrijking ten opzichte van het intensief begraasde grasland zoals dit tot eind 2022 werd gebruikt. Niet alleen de diversiteit aan habitats maar ook de kwaliteit van elk habitat, met zijn eigen planten en dieren, zorgt voor een ecologische upgrade van het gebied.

Connectiviteit

Connectiviteit is in feite een aspect van ecosysteemherstel. Het Geuldal vormt een belangrijke corridor voor de flora en de fauna. De natuurontwikkeling in het plangebied zorgt ervoor dat de Geuldal-corridor tot in de haarvaten van het systeem robuuster wordt. Het Vijlenerbos is in dit zuidelijkste puntje het smalst. Met de natuurontwikkeling wordt tevens een bijdrage geleverd aan de ecologische verbinding dwars op de hellingen van het systeem, tussen Vijlenerbos en de Eschberg aan de rand van Vaals.

Bufferfunctie voor N2000-gebieden

Het Geuldal is N2000 gebied. Dit is gevoelig voor negatieve invloeden vanuit omringend landbouwgebied, met name bemesting en pesticiden. Het plangebied vormt een buffer hiertegen. Het terrein zal niet meer worden gemest en gespoten. Het zal een schil(d) vormen van (relatief) voedselrijke natuur.

Natuur- en landschapsbeleving

Door het plangebied loopt nog geen wandelroute. De wandelroute die door het naastgelegen perceel loopt is te verbinden met een route door het plangebied, met stapstenen over de bronbeek. Dit maakt de omgeving nog beter beleefbaar. De herinrichting en het extensieve beheer van het plangebied benadrukken en versterken de kleinschaligheid van het landschap waardoor het de beleving van het landschap vergroot.

Werkzaamheden

De beoogde maatregelen zijn weergegeven in figuur 2.

Figuur 2. De beoogde maatregelen voor Vaalsbroekermolenbeek. Bron: LUFO Actueel.

Regenwater dat bij hevige buien via het asfalt en de molgoot naar de beek stroomt wordt gescheiden van de bronbeek het terrein ingeleid via de vrije meanderzone molgoot. De duikers, binnen het plangebied, worden verwijderd. Direct bij de entree wordt ruimte gegeven aan de bronbeek om te vertragen door de breedte in te gaan en de diep ingesneden bedding te verondiepen met grond van de taluds en uit de laagte die gecreëerd wordt. Ongeveer midden in het perceel is de bronbeek minder diep ingesneden en wordt met een klein beetje graafwerk in de linkeroever het mogelijk voor de beek om bij hogere afvoeren in de gecreëerde laagte te stromen. De grond wordt gebruikt om de beek te verondiepen en eventueel de graftstructuren te accentueren. Er wordt geen grond afgevoerd. Eventueel aanwezige drainages worden verwijderd. Tenslotte worden stapstenen in de ondiepe en verbrede beek gelegd om de huidige wandelroute in het gebied uit te breiden. Er wordt gewerkt met een gesloten grondbalans.

Ontwikkelingsperspectief

Traag afstromend bronwater met ruigten van *Moerasspiraea* en Reuzenpaardestaart en voorjaarsflora (o.a. Dotterbloem, slanke sleutelbloem en struweelontwikkeling) Door de ontwikkeling van ruigten met *Moerasspiraea* kan de terugkeer van de Purperstreepparelmoervlinder gestimuleerd worden.

Onderzoeken

In verband met de uit te voeren werkzaamheden zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd. De rapportages hiervan zijn bij de vergunningaanvraag toegevoegd. Hieronder worden de conclusies kort toegelicht en aangegeven op welke wijze de resultaten van de onderzoeken zijn verwerkt in het inrichtingsplan en bij het bepalen van de inrichtingsmaatregelen.

Archeologisch onderzoek

RAAP heeft het rapport 'Plangebieden Grensweg te Slenaken & Rarenderstraat te Vaals, gemeenten Gulpen-Wittem & Vaals' – Archeologisch vooronderzoek: een bureaustudie (RAAP-Rapport 7165) opgesteld. Hieronder worden de conclusies van het onderzoek met betrekking tot het plangebied weergegeven.

- De zeer geringe diepte van de ingrepen, maximaal 40 centimeter, vallen beneden de verticale ondergrenzen voor archeologisch onderzoek zoals genoemd in het bestemmingsplan (resp. 30 en 50 cm min maaiveld), waardoor archeologisch onderzoek in dit geval niet aan de orde was.

Ecologische QuickScan

OmniVerde BV heeft de rapportage "QuickScan Flora en Fauna. Natuurontwikkeling Vaalsbroekermolenbeek" opgesteld. Hieronder worden de conclusies weergegeven.

- De verbodsbepalingen van de Omgevingswet worden met de beoogde werkzaamheden niet overtreden met betrekking tot soorten, houtopstanden en niet met betrekking tot het Natura 2000-gebied Geuldal, mits:
 - de werkzaamheden uitgevoerd worden tussen zonsopgang en zonsondergang, circa tussen 7.00 en 18.00 uur, zodat foeragerende dassen en wilde katten geen hinder ondervinden van de werkzaamheden.
 - de bossages, graften, struweelranden en ruigten, (dood) liggend hout, ingerotte stobben, steenhopen en dichte lagen organisch materiaal onaangetast blijven tijdens de uitvoer van de beoogde werkzaamheden.
 - de werkzaamheden uitgevoerd worden buiten het broedseizoen en voor half februari de vegetatie kort gemaaid wordt en kort gehouden wordt gedurende de periode van uitvoering, waar mogelijk en niet conflicterend met overige beschermde soorten (o.a. zoogdieren, reptielen en amfibieën).
 - bewegingen van groot materiaal beperkt worden tot één of enkele rijbanen, waarbij de tijdelijke poelen en plassen onaangetast blijven
 - het nieuw aan te brengen substraat naast leem eveneens grind bevat en het bestaande substraat wordt hergebruikt als top laag, zodat de bestaande macrofaunagemeenschap zo min mogelijk verstoord wordt.
 - fasering in tijd en ruimte plaatsvindt, zodat het substraat maximaal één dag op de oever ligt.

- De wezenlijke kenmerken en natuurwaarden binnen het Natuurnetwerk Nederland, de groenblauwe mantel en het beschermingsgebied Nationaal Landschap Zuid-Limburg worden niet aangetast
- Op basis van de Omgevingswet hoeft geen omgevingsvergunning te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag.
- De specifieke Zorgplicht is ten alle tijden van toepassing met speciale aandacht voor een aantal vrijgestelde, beschermde diersoorten en Rode Lijst-plantensoorten
- De aanwezigheid van exoten, zoals nijlgans en reuzenbalsemien, in de nabijheid van het plangebied is een factor om rekening mee te houden tijdens de uitvoer van de werkzaamheden, zodat verspreiding beperkt kan worden.

De werkzaamheden worden uitgevoerd onder ecologische begeleiding en op basis van een ecologisch werkprotocol met mitigerende maatregelen. De werkzaamheden worden in principe buiten het broedseizoen uitgevoerd. Mocht werken tijdens het broedseizoen toch noodzakelijk zijn dan zal er middels een ecologische inspectie gecontroleerd worden of dit mogelijk is.

Milieuonderzoek NEN-5725

Milieutechnisch Adviesbureau Heel BV heeft het rapport “Vooronderzoek Rarenderstraat te Vaals” opgesteld. Hieronder worden de conclusies van het onderzoek met betrekking tot het plangebied weergegeven.

- Op grond van de voorliggende gegevens van het vooronderzoek kan worden gesteld dat de onderzoekslocatie gelegen aan de Rarenderstraat te Vaals onverdacht is ten aanzien van het voorkomen van bodemverontreiniging.
- De bodem ter plaatse van de onderzoekslocatie behoeft niet verder fysisch-chemisch onderzocht te worden.
- De verwachting is dat de kwaliteit van de grond aansluit bij de bodemkwaliteitskaart, dat wil zeggen klasse landbouw/natuur.

Hydrologisch onderzoek

H2Opinion heeft de rapportage “Hydrologische onderbouwing natuurontwikkeling Vaalsbroekermolenbeek” opgesteld. Hieronder worden de conclusies van het onderzoek met betrekking tot het plangebied weergegeven.

- De beoogde maatregelen zorgen voor betere condities voor de ontwikkeling van een beekbegeleidend bronhabitat en het vertragen en vasthouden van water.
- De aanleg van rustzones door aanplant van meidoorn en sleedoorn verspreid over het beekdal bevordert de kans op behoud en uitbreiding van macrofaunagemeenschappen in en direct rondom de bronbeek.
- De maatregelen hebben geen negatief effect op bestaande bronnen.
- De combinatie maaiveld verlagen en behoud van de hoogte van het wandelpad leidt tot het creëren van een potentieel volume van maximaal 530 m³ water. Dit draagt bij aan vermindering van de afstromende volumes naar de benedenstrooms gelegen delen van het stroomgebied.

- Het advies is om het laaggelegen deel van het particuliere perceel tussen de Vaalsbroekermolenbeek en de Eyselbron op te hogen met ca. 30 centimeter om negatieve effecten op de droogligging te voorkomen.
- Er zijn geen negatieve effecten op infrastructuur en/of bebouwing te verwachten.
- Het functioneren van de klimaatbuffer wordt versterkt door de extensieve begrazing die zorgt voor ruigere vegetatie en meer weerstand tegen afstromend regenwater. Daarnaast zorgen de pootafdrukken van de grote grazers voor ongeveer 20.000L per hectare aan waterberging. De poep stimuleert het bodemleven, doordat de bodem poreuzer wordt en de sponswerking gestimuleerd wordt.
- Het aanplanten van kleine groepjes bomen/struiken zorgt voor verruwing van het terrein en bodemporiën, hierdoor wordt water afgeremd en kan het beter in de bodem dringen.

Betrekken van de omgeving en belanghebbenden

ARK Rewilding Nederland heeft bij de voorgenomen ontwikkelingen in het plangebied en bij het bepalen van zowel de inrichtingsmaatregelen als de hydrologische maatregelen uitvoerig de dialoog gevoerd met de omgeving, andere betrokkenen en de belanghebbenden. Onder andere doormiddel van het bespreken van de plannen en maatregelen, terreinbezoek zijn de omgeving en de belanghebbenden betrokken bij de voorgenomen ontwikkelingen.

Bronnen

- H2Opinion (2024). *Hydrologische onderbouwing natuurontwikkeling Vaalsbroekermolenbeek*. H2Opinion, Eindhoven.
- . (2023). *Plan voor inrichting, landgebruik en beheer van ARK percelen in Meelenbroek*. ARK Rewilding Nederland, Nijmegen.
- OmniVerde BV (2024). *QuickScan Flora en Fauna. Natuurontwikkeling Vaalsbroekermolenbeek*. OmniVerde BV, Echt.
- de (2024). *Vooronderzoek Rarenderstraat te Vaals*. Milieutechnisch Adviesbureau Heel BV, Heel.
- (2024). *Plangebieden Grensweg te Slenaken & Rarenderstraat te Vaals, gemeenten Gulpen-Wittem & Vaals. Een archeologisch bureauonderzoek*. RAAP, Weesp.

Bijlagen

Zie de bijlagen voor:

- DTM met ontwerp incl. profielen Vaalsbroekermolenbeek Raren
- Maatregelenkaart Herinrichting Vaalsbroekermoleneek
- Hydrologie: Hydrologische onderbouwing natuurontwikkeling Vaalsbroekermolenbeek
- Ecologie: QuickScan Flora en Fauna. Natuurontwikkeling Vaalsbroekermolenbeek incl. ecologisch werkprotocol.
- Milieu: Vooronderzoek Rarenderstraat te Vaals
- Archeologie: Plangebieden Grensweg te Slenaken & Rarenderstraat te Vaals, gemeenten Gulpen-Wittem & Vaals. Een archeologisch bureauonderzoek
- Participatietraject Vaalsbroekermolenbeek door I. Nabben van ARK Rewilding Nederland.

Contactgegevens

Inlichtingen m.b.t. deze toelichting op de aanvraag kunnen gesteld worden aan de heer _____, mevr. _____ of mevr. _____, zie tabel 2.

Tabel 2. Contactgegevens.

Bedrijf	Naam	Telefoonnummer	E-mail
ARK Rewilding NL			
OmniVerde BV			
OmniVerde BV			